

3. 7. 2020

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Covid 19, nouzový stav, náhrada škody a „přehlížená“ prevenční povinnost

V souvislosti s omezujícími opatřeními zavedenými Vládou ČR a Ministerstvem zdravotnictví ve snaze zamezit šíření epidemie koronaviru SARS CoV-2 se často diskutuje možnost opatřeními dotčených osob, zejména podnikatelů, žádat po státu náhradu škody, která jim vznikla v důsledku těchto opatření. Diskuze se v tomto směru zaměřuje zejména na otázku, podle jakého právního předpisu byla opatření zavedena, zda tento předpis výslovně upravuje povinnost státu nahradit škodu a pokud ne, zda je i tak možné po státu náhradu škody žádat. Opomíjenou však bývá otázka dodržení tzv. prevenční povinnosti poškozených, tedy povinnost újmě předcházet a odvracet ji.

Prevenční povinnost je v českém právním řádu zakotvena v ust. § 2900 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů („**občanský zákoník**“), kde je stanoveno, že *„Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného.“*. Ustanovení § 2903 odst. 1 občanského zákoníku potom dodává, že **„Nezakročí-li ten, komu újma hrozí, k jejímu odvrácení způsobem přiměřeným okolnostem, nese ze svého, čemu mohl zabránit.“** Jak tedy vyplývá z posledně citovaného ustanovení, naplnění prevenční povinnosti je základním předpokladem pro uplatnění jakékoliv škody, tedy i škody, kterou poškozeným podnikatelům způsobil stát zavedením omezujících opatření.

Zvažují-li tedy podnikatelé, zda uplatní vůči státu svůj nárok na náhradu škody, měli by si kromě otázky, zda je za takovou škodu stát odpovědný, ať již dle krizového zákona^[1] či jiného právního předpisu, položit také otázku, zda učinili vše potřebné k odvrácení hrozící škody. Lze totiž předpokládat, že nedostatečné plnění prevenční povinnosti bude v případném sporu jedna z hlavních námitek státu proti podnikatelem uplatněnému nároku. Jejím zvážením před podáním žaloby si podnikatelé ušetří eventuálně neúspěšné soudní řízení. Již v tuto chvíli je nadto jasné, že otázka řádného naplnění prevenční povinnosti bude v některých případech nejasná a podnikatelům lze doporučit, aby se obrátili na advokáty se zkušenostmi s vymáháním náhrady škody.

Naplnění prevenční povinnosti lze demonstrovat na příkladu provozovatelů restaurací, které musely být v důsledku omezujících opatření na několik týdnů uzavřeny. I v případě, že by totiž soudy dospěly k názoru, že provozovatelé restaurací mohou uplatňovat vůči státu nárok na náhradu škody způsobenou nemožností vykonávat svou podnikatelskou činnost v důsledku rozhodnutí Vlády ČR, popř. Ministerstva zdravotnictví (v což autor příspěvku věří), nemají všichni restauratéri ještě vyhráno. Otázka, která by měla následovat, totiž je, co udělali za účelem odvrácení hrozící újmy. Zda například prodávali jídlo pomocí rozvozu či „výdejních oken“, pokusili se nabídnout své služby jako subdodávky například závodním jídelnám, využili své prostory a zaměstnance k jiné výdělečné činnosti apod. Pokud ani jednu z možných cest pro odvrácení škody nevyužili, je potřeba vyřešit otázku, v jaké míře škodě nemohli zabránit, popřípadě, zda vůbec nějaký nárok na náhradu škody mají.

V této souvislosti již ve veřejném prostoru zaznělo několik prohlášení, které příslušným provozovatelům restaurací přinejmenším komplikují případné vymáhání nároku na náhradu škody. Šefkuchař pražské michelinské restaurace například pro server SeznamZpravy.cz uvedl, že *„My jsme zavřeli rovnou 12. března, kdy restaurace mohly být otevřené od 8. do 20. hodiny. Pro nás to nemělo*

absolutně význam, strašně nám spadly rezervace. A nějaké prodejní okénko v michelince jednoduše nedávalo smysl. Naskytla se možnost nějakého rozvozu, ale já bych se pod tu kvalitu nemohl podepsat, takže jsme se rozhodli pomoci potřebným.“. Pomocí potřebným potom myslí rozvoz jídel personálu nemocnic.

Jak uvedeno shora, rozhodne-li se tedy podnikatel, že nevyužije možnost ani částečně zachovat provoz svého podnikání a naopak začne-li dělat namísto výdělečné činnosti charitu, ponese v souladu s ust. § 2903 odst. 1 občanského zákoníku vzniklou újmu, nebo přinejmenším její podstatnou část, ze svého. V uvedeném konkrétním případě michelinské restaurace by v soudním sporu její advokát pravděpodobně musel velmi dobře popsat charakter takové restaurace, její klientelu a vysvětlit, proč nemohla odvracet škodu zachováním provozu.

Závěrem bych rád uvedl, že rozhodně podporuji odpovědnost státu za škodu způsobenou „karanténními“ opatřeními, avšak doporučuji všem dotčeným osobám, aby vyhledaly zkušeného odborníka, s kterým podmínky pro uplatnění nároku na náhradu škody v konkrétním případě prodiskutují před tím, než se neuváženě pustí do soudní pře se státem. Ta totiž nebývá ani krátká, ani levná.

Mgr. Petr Mundl

GLATZOVA & Co.

[GLATZOVA & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác,
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440
Fax: +420 224 248 701
e-mail: office@glatzova.com

[1] zákon [240/2000 Sb.](#), o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Pojem „poskytovatel základních služeb“ v zákoně o kritické infrastruktuře](#)
- [Závaznost prorogační doložky v konosamentu pro třetí osoby ve světle aktuální judikatury Soudního dvora Evropské unie](#)
- [Drony v praxi: kde končí hračka a začíná právní odpovědnost?](#)
- [Jaké změny přináší velká novela rodinného práva od roku 2026?](#)

- [Zrušení údaje o trvalém bydlišti k návrhu vlastníka nemovitosti](#)
- [Rekodifikace soukromého práva na Slovensku: Příprava nového občanského zákoníku](#)
- [Vyzvedávání dětí ze školy: jak má škola postupovat při sporu rodičů?](#)
- [FIS desatero jako právní standard chování na sjezdovce — 1. Díl ze série Pravidla a odpovědnost při provozování zimních sportů](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 22.: Zprostředkovatelská činnost v energetice: pravidla, dohled Energetického regulačního úřadu a spory se spotřebiteli](#)
- [Náhrada za vnos do SJM při zániku SJM smrtí některého z manželů v pozůstalostním řízení](#)
- [Porušení zásady presumpce nevinny orgány činnými v trestním řízení a náhrada škody za nezákonné trestní stíhání](#)